

ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКООПСПІЛКИ
ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ

Приймальна комісія

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор університету

д.і.н., професор _____ О.О. Нестуля
«12» січня 2016 р.

ПРОГРАМА
фахових вступних випробувань

для вступу на навчання
за освітньо-кваліфікаційним рівнем «Спеціаліст»
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
спеціалізації «Банківська справа»

Рекомендовано до затвердження
на засіданні приймальної комісії
протокол № 1 від «12» січня 2016 р.
Відповідальний секретар
приймальної комісії

_____ О.С. Куцевол

Упорядники: Чижевська М.Б. доцент кафедри фінансів та банківської справи, к.е.н., доц.;
Прасолова С.П., доцент кафедри фінансів та банківської справи, к.е.н., доц.

Рецензенти: Левченко Л.В., доцент кафедри фінансів та банківської справи, к.е.н., доц.;
Гудзь С.П., доцент кафедри фінансів та банківської справи, к.е.н., доц.

Розглянуто на засіданні кафедри
«Фінансів та банківської справи»
24 грудня 2015 р., протокол № 6
Зав. кафедри _____ проф. Єгоричева С.Б.

ЗМІСТ

1. Пояснювальна записка.....	4
2. Перелік питань, що виносяться на вступне випробування..	5
3. Критерії оцінювання.....	11
4. Список рекомендованої літератури.....	12

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Освітньо-професійною програмою підготовки фахівців зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» передбачається складання фахового іспиту випускниками ступеню бакалавра при вступі на навчання за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліст.

Перелік питань для підготовки до складання фахового іспиту базується на навчальному матеріалі фундаментальних та спеціальних дисциплін, що вивчались за ступенем «Бакалавр».

Мета фахових вступних випробувань полягає у визначенні рівня підготовленості вступників, які бажають навчатись у Полтавському університеті економіки і торгівлі за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліст.

Вимоги до здібностей і підготовленості абітурієнтів. Для успішного засвоєння освітньо-професійної програми рівня спеціаліста абітурієнти повинні мати базову вищу освіту та здібності до оволодіння знаннями, уміннями і навичками в галузі природничо-наукових, загальноекономічних та спеціально-економічних наук.

Характеристика змісту програми. Програма фахових вступних випробувань спирається на освітньо-кваліфікаційну програму підготовки ступеня бакалавра з напрямку «Фінанси і кредит» за програмою професійної підготовки «Банківська справа» та одночасно відображає вимоги до підготовки студентів освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста, визначених у відповідному галузевому стандарті вищої освіти.

Порядок проведення фахових вступних випробувань визначається Положенням про приймальну комісію Полтавського університету економіки і торгівлі та Положенням про предметні екзаменаційні та фахові атестаційні комісії з проведення вступних випробувань.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ВСТУПНЕ ВИПРОБУВАННЯ

Навчальна дисципліна «Гроші та кредит»

1. Сутність та функції грошей у їх взаємозв'язку.
2. Сутність та структура грошового обороту. Принципи організації безготівкового та готівкового обороту. Форми безготівкових розрахунків.
3. Грошова маса та показники її виміру. Грошова база: сутність, економічне призначення та взаємозв'язок із грошовою масою.
4. Закон грошового обігу. Швидкість обігу грошей та фактори, що на неї впливають.
5. Механізм поповнення маси грошей в обігу: первинна та вторинна емісія грошей. Сутність та механізм кредитної емісії грошей.
6. Грошовий ринок: суть, структура, суб'єкти, інструменти.
7. Попит на гроші та фактори, що його визначають.
8. Механізм формування пропозиції грошей та основні фактори, що визначають його зміну.
9. Сутність та елементи грошової системи. Типи грошових систем та їх еволюція.
10. Зміст та інструменти грошово-кредитної політики.
11. Сутність та види грошових реформ. Грошові реформи як шлях стабілізації грошей.
12. Інфляція: сутність, етапи розвитку, класифікаційні види. Методи державного регулювання інфляції.
13. Валютне регулювання та валютна політика. Органи валютного регулювання.
14. Види валютних систем, їх сутність та основні елементи. Еволюційний розвиток міжнародної валютної системи.
15. Сучасні монетаристські теорії грошей. Кейсіансько-неокласичний синтез.
16. Необхідність, суть та функції кредиту. Стадії та закономірності руху кредиту. Економічні межі кредиту.
17. Позичковий процент: суть та чинники формування.
18. Фінансово-кредитні установи небанківського сектору

- (парабанківської системи) в Україні.
19. Банківська система: поняття, основи її організації, принципи побудови та функції.
 20. Центральні банки: призначення, організація, статус. Організаційно-правові основи функціонування та статус Національного банку України.
 21. Поняття, класифікація, порядок створення та ліцензування банківської діяльності.
 22. Організаційні структури та функції окремих видів банків.
 23. Загальна характеристика сучасних банківських операцій та послуг.

Навчальна дисципліна «**Банківська система**»

1. Походження, розвиток та функції комерційних банків. Види та класифікація банків. Банківські об'єднання.
2. Сутність, основні принципи організації банківських операцій, їх класифікація.
3. Економічна характеристика та джерела формування банківських ресурсів, їх класифікація.
4. Власний капітал банку, його структура, джерела формування, функції та значення. Достатність капіталу банку та фактори, що її визначають.
5. Економічний зміст депозитних операцій, їх класифікація та загальна характеристика. Система страхування (гарантування) вкладів населення в банках.
6. Економічний зміст операцій з не депозитного запозичення коштів, їх загальна характеристика. Функції та структура ринку міжбанківських кредитів.
7. Характеристика платіжного обороту. Суть і принципи організації безготівкових розрахунків.
8. Відкриття і ведення банківських рахунків. Загальна характеристика форм та способів безготівкових розрахунків.
9. Необхідність і види міжбанківських розрахунків. Здійснення міжбанківських розрахунків через систему електронних платежів (СЕР).
10. Суть і принципи організації готівкових грошових розрахунків.

- Касові операції банків з клієнтами.
11. Сутність та класифікації кредитних операцій банку. Організація кредитної діяльності банку, етапи і методи банківського кредитування.
 12. Кредитний ризик та методи управління ним. Система оцінки кредитоспроможності позичальника банку.
 13. Особливості механізму надання та погашення споживчого банківського кредиту та особливості кредитування у формі овердрафту.
 14. Характеристика цінних паперів. Класифікація та види банківських операцій з цінними паперами. Види професійної банківської діяльності на фондовому ринку.
 15. Поняття емісії цінних паперів та емісійної діяльності банків.
 16. Економічна характеристика інвестиційних портфелів цінних паперів та загальні принципи оцінки цінних паперів у портфелях банку.
 17. Економічні та організаційні основи здійснення валютних операцій. Класифікація валютних операцій комерційних банків.
 18. Сутність торговельних валютних операцій та їх класифікація. Форми міжнародних розрахунків: суть, види, загальна характеристика.
 19. Сутність, функції та учасники міжбанківського валютного ринку. Поняття та види валютної позиції банку.
 20. Загальна характеристика неторговельних операцій комерційних банків та їх класифікація.
 21. Характеристика сутності векселя та організації вексельного обігу в Україні. Класифікація операцій банку у сфері вексельного обігу.
 22. Загальна характеристика та види банківських послуг (кредитного характеру, гарантійних, довірчих та інших).
 23. Сутність фінансової стійкості комерційного банку та способи її забезпечення.

Навчальна дисципліна «Аналіз банківської діяльності»

1. Предмет, об'єкти, суб'єкти, методи та види аналізу банку та

- його завдання.
2. Сутність, види банківського капіталу та основні підходи щодо його аналізу. Аналіз статутного капіталу банку та порядку його формування.
 3. Економічна сутність зобов'язань банку, завдання їх аналізу. Особливості аналізу строкових депозитів та депозитів до запитання.
 4. Аналіз ефективності формування та використання банківських ресурсів.
 5. Зміст і завдання аналізу активних операцій банку. Коефіцієнтний аналіз якості активів.
 6. Значення, завдання та інформаційне забезпечення аналізу кредитних операцій банку. Аналіз якості кредитного портфеля з погляду ризику та з погляду захищеності від можливих втрат.
 7. Аналіз дохідності та ефективності кредитних операцій.
 8. Основні завдання, джерела інформації та основні підходи до аналізу операцій банку з цінними паперами.
 9. Економічна сутність, завдання та інформаційна база аналізу валютних операцій банку. Особливості аналізу динаміки та структури валютних операцій, валютної позиції банку та ефективності валютних операцій.
 10. Особливості аналізу лізингових операцій банку.
 11. Аналіз факторингових операцій банку.
 12. Аналіз динаміки, структури та ризикованості факторингових операцій.
 13. Особливості узагальнюючого аналізу нетрадиційних послуг банку.
 14. Значення, завдання та інформаційне забезпечення аналізу доходів і витрат банку. Особливості факторного аналізу доходів банку та оцінки рівня доходності банку.
 15. Аналіз обсягів, динаміки та структури витрат банку. Особливості факторного аналізу витрат банку.
 16. Значення, завдання та інформаційне забезпечення аналізу прибутку і рентабельності банку. Особливості оцінки рентабельності діяльності банку та факторного аналізу норми прибутку на капітал.

17. Економічна сутність ліквідності банку, мета та завдання її аналізу. Аналіз коефіцієнтів ліквідності.
18. Аналіз якості активів та пасивів банку з погляду їх ліквідності. Аналіз потреби банку в ліквідних засобах.
19. Особливості факторного аналізу кредитного ризику за видами класифікованих кредитів та ризикованості кредитного портфеля банку.
20. Аналіз і оцінка управління валютним ризиком.
21. Значення, завдання та інформаційне забезпечення аналізу фінансового стану комерційного банку (особливості аналізу фінансової стійкості, ділової активності та ліквідності банку).
22. Рейтингові системи оцінки фінансового стану комерційних банків.

Навчальна дисципліна «Центральний банк і грошово-кредитна політика»

1. Виникнення і розвиток центральних емісійних банків. Функції центрального банку, його організаційна структура та управління.
1. Основні етапи становлення НБУ. Національний банк України, основи його організації та діяльності. Нормативні акти, що визначають напрями діяльності НБУ, його функції та операції.
2. Регламентация готівкового обігу в комерційних банках. Організація готівкового обігу на підприємствах та організаціях. Прогнозування касових оборотів банків
3. Сутність і види кредитування центральним банком діяльності комерційних банків
4. Методологічне і технічне забезпечення системи міжбанківських розрахунків
5. Вимоги НБУ до банків у разі здійснення рефінансування. Основні шляхи рефінансування комерційних банків.
6. Депозитні операції центрального банку
7. Операції на відкритому ринку з державними цінними паперами
8. Організація міжбанківських платежів в Україні.
9. Сутність та основні завдання банківського регулювання. Форми регулювання банківської діяльності НБУ

10. Реєстрація та ліцензування комерційних банків. Економічні нормативи регулювання діяльності комерційних банків
11. Механізм обов'язкового резервування та система гарантування депозитів в Україні.
12. Суть і необхідність банківського нагляду. Принципи, форми та методи банківського нагляду
13. Оцінка результатів діяльності банків та визначення їх рейтингу. Заходи впливу до комерційних банків за порушення банківського законодавства
14. Зарубіжний досвід регулювання банківської діяльності та нагляду з боку центрального банку
15. Сутність та види державного боргу. Особливості обслуговування внутрішнього та зовнішнього державного боргу.
16. Роль НБУ у касовому виконанні державного бюджету
17. Депозитарій Національного банку
18. Роль НБУ у касовому виконанні державного бюджету
19. Економічна сутність і необхідність валютного регулювання. Курсова політика НБУ. Створення та функціонування системи валютного регулювання в Україні
20. Зміст і порядок розробки Основних засад грошово-кредитної політики в Україні. Типи грошово-кредитної політики.
21. Управління процентною ставкою та обсягами резервів банків
22. Операції на відкритому та валютному ринках як інструмент грошово-кредитної політики.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ

Оцінювання знань абітурієнтів проводиться за 100-бальною шкалою. При цьому використовуються такі критерії:

90-100 (відмінно)	абітурієнт показав ґрунтовні і повні знання в галузі фінансів, вільне володіння термінологією, розуміння сутності фінансових понять, особливостей грошово-кредитних відносин, сучасних тенденцій бюджетної та податкової системи
82-89 (дуже добре)	абітурієнт показав знання в галузі фінансів, розуміння сутності фінансових понять, особливостей грошово-кредитних відносин, сучасних тенденцій бюджетної та податкової системи, але у відповідях допустив окремі несуттєві помилки або неточності
74-81 (добре)	абітурієнт надав правильні, але недостатньо обґрунтовані відповіді, в яких можуть бути окремі помилки або не чітке тлумачення фінансових термінів та понять
64-73 (задовільно-непогано)	абітурієнт надав в цілому правильні, але неповні відповіді, в яких допускаються суттєві помилки, незнання або нерозуміння окремих фінансових термінів
60-63 (задовільно достатньо)	абітурієнт має неповне знання програмного матеріалу, але отримані знання відповідають мінімальним критеріям оцінювання
0-59 (незадовільно)	абітурієнт дав неправильну відповідь, показав незадовільні знання понятійного апарату і спеціальної літератури, ухилився від аргументації або взагалі не відповів.

Екзаменаційний білет містить 3 питання з основних розділів, приведених у Програмі.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Про банки і банківську діяльність [Електронний ресурс]: Закон України від 7 груд. 2000 р. № 2121-III: станом на 08 берез. 2015 р. / Законодавство України: [веб-сайт Верховної Ради України]. – Текст. дані. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>. – Назва з екрана.
2. Про Національний банк України [Електронний ресурс]: Закон України від 20. 05. 1999 р. № 679-XIV: станом на 12.08.2015 р. / Законодавство України: [веб-сайт Верховної Ради України]. – Текст. дані. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/679-14>. – Назва з екрана.
3. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення [Електронний ресурс]: Закон України від 14.10.2014 р. № 1702-УІІ: станом на 13.08.2015 р. / Законодавство України: [веб-сайт Верховної Ради України]. – Текст. дані. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1702-18>. – Назва з екрана.
4. Про цінні папери та фондовий ринок [Електронний ресурс]: Закон України від 23.02.2006 р. № 3480-IV: станом на 06 листоп. 2014 р. / Законодавство України: [веб-сайт Верховної Ради України]. – Текст. дані. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>. – Назва з екрана.
5. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб [Електронний ресурс]: Закон України від 23 лютого 2012 року № 4452-VI: станом на 08 берез. 2015 р. / Законодавство України: [веб-сайт Верховної Ради України]. – Текст. дані. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4452-17>. – Назва з екрана.
6. Про порядок регулювання діяльності банків в Україні [Електронний ресурс]: Інструкція, затв. постановою Правління НБУ від 28.08.2001 р. № 368: у ред. постанови Правління НБУ від 12.10.2015 р. № 683. – Текст. дані. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01/page>. – Назва з екрану.
7. Про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземній валютах [Електронний ресурс]:

- Інструкція затв. Постановою Правління НБУ від 12 лист. 2003 р. № 492: у ред. постанови Правління НБУ від 04.09.2015 р. № 571. – Текст. дані. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1172-03>. – Назва з екрану.
8. Про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті [Електронний ресурс]: Інструкція затв. Постановою Правління НБУ від 21 січ. 2004 р. № 22 : у ред. постанови Правління НБУ від 17.04.2015 р. № 221. – Текст. дані. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04>. – Назва з екрану.
 9. Про ведення касових операцій банками в Україні [Електронний ресурс]: Інструкція затв. Постановою Правління НБУ від 01.06.2011 р. № 174: у ред. постанови Правління НБУ від 28.02.2015 р. № 113. – Текст. дані. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0790-11>. – Назва з екрану.
 10. Про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями [Електронний ресурс]: Положення, затв. постановою Правління НБУ від 25 січ. 2012 р. №23.: у ред. постанови Правління НБУ від 22 лист. 2014 р. № 727. – Текст. дані.– Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0231-12>. – Назва з екрана.
 11. Про порядок та умови торгівлі іноземною валютою [Електронний ресурс]: Положення, затв. постановою Правління НБУ від 10.08.2005 р. № 281: у ред. постанови Правління НБУ від 27 лист. 2015 р. № 822. – Текст. дані. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0950-05>. – Назва з екрана.
 12. Про порядок визначення рейтингових оцінок за рейтинговою системою SAMELS [Електронний ресурс]: Положення, затв. постановою Правління НБУ від 08.05.2002 р. № 171: у ред. постанови Правління НБУ від 23.02.2005 р. № 60. – Текст. дані. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0171500-02>. – Назва з екрана.
 13. Про здійснення банками фінансового моніторингу [Електронний ресурс]: Положення, затв. постановою Правління НБУ від 26.06.2015 р. № 417: у ред. постанови Правління НБУ від 15.10.2015 р. № 699. – Текст. дані. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0417500-15>. – Назва з екрана..

14. Методичні рекомендації щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України [Електронний ресурс]: зтв. постановою Правління НБУ від 02.08.2004 р. № 361; у ред. постанови Правління НБУ від 21.06.2012 р. № 255. – Текст. дані. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0361500-04>. – Назва з екрана.
15. Адамик Б. П. Центральний банк і грошово-кредитна політика: Підручник. – Тернопіль: Карт-бланш, 2007. – 393 с.
16. Аналіз банківської діяльності: Підручник/ [А. М. Герасимович, М. Д. Алексеєнко, І. М. Парасій-Вергуненко та ін.; ред. А. М. Герасимовича]. – К.: КНЕУ, 2006. – 600 с.
17. Банківський менеджмент: Підручник / [О. А. Кириченко, В. І. Міщенко та ін.; ред. О. А. Кириченка, В. І. Міщенка]. – К.: Знання, 2005. – 831 с.
18. Банковские риски: учеб. пособие / под ред. О.И. Лаврушин, Н.И. Валенцева. – М.: КноРус, 2007. – 232 с.
19. Банківська система: навч. посіб. / [М. І. Крупка, Є. М. Андрущак, І. В. Барилюк та ін.]; за ред. М. І. Крупки. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2012. – 510 с.
20. Банківська система України: монографія / В. В. Коваленко, О. Г. Коренева, К. Ф. Черкашина, О. В. Крухмаль. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. – 187 с.
21. Банківські операції: Підручник / [М. І. Савлук, М. Ф. Пуховкіна, та ін.; за ред. А. М. Мороз] . – 3-є вид., перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2008. – 608 с.
22. Белова І. В. Банківська статистика: навчальний посібник / І. В. Белова. – Суми: Університетська книга, 2013. – 431 с.
23. Гроші та кредит: Підручник / [М. І. Савлук, А. М. Мороз, М. Ф. Пуховкіна та ін.; ред. М. І. Савлука]. – К.: КНЕУ, 2008. – 602 с.
24. Гудзь Т. П. Гроші та кредит: Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення курсу / Т. П. Гудзь, О. В. Шиндер. – Полтава: РВВ ПУСКУ, 2009. – 153 с.
25. Єгоричева С. Б. Організація фінансового моніторингу [Текст] : навч. посібник / С. Б. Єгоричева. – К.: ЦУЛ, 2014. – 315 с.
26. Коваленко В. В. Центральний банк і грошово-кредитна політика: навч.-метод. посібник / В. В. Коваленко. – Суми :

- Університетська книга, 2009. – 224 с.
27. Кузнецова С. А. Банківська система: навч. посіб. / С. А. Кузнецова, Т. М. Болгар, З. С. Пестовська; за ред. С. А. Кузнецової. – К.: «Центр учбової літератури», 2014. – 400с.
 28. Левченко Л. В. Гроші та кредит. Навч. посіб. / Л. В. Левченко. – К.: Центр навчальної літератури, 2011. – 224 с.
 29. Мишкин Фредерик. Экономическая теория денег, банковского дела и финансовых рынков: пер. с англ. / Фредерик Мишкин . – 7-е изд. – М. : Изд. дом «Вильямс», 2008. – 880 с.
 30. Організація контролю в банку: навч. посібник / уклад. І.В. Белова. – Суми : Університетська книга, 2009. – 302 с.
 31. Прасолова С. П. Банківські операції: навч. посіб. та практ. / С. П. Прасолова, О. С. Вовченко. – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 568 с.
 32. Прасолова С. П. Банківська система: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни за кредитно-модульною системою організації навчального процесу для студентів напряму підготовки «Фінанси і кредит» [Електронний ресурс] / С. П. Прасолова, О. В. Гасій. – Полтава: ПУЕТ, 2015. – Режим доступу: Електронний читальний зал ПУЕТ.
 33. Примостка Л. О. Фінансовий менеджмент у банку: підручник / Л. О. Примостка; ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». - 3-тє вид., доповн. і переробл. – К. : КНЕУ, 2012. – 338 с
 34. Стреблицька Л. М., Стреблицький М. П., Гіжевський В. К. Банківське безпекознавство: Навч. Посібник./ Л. М. Стреблицька, М. П. Стреблицький, В. К. Гіжевський; за ред. М. П. Стрельбицького. – К.: Кондор, 2007. – 602 с.
 35. Управління банківськими ризиками: Навч. посіб. / Л. О. Примостка, П. М. Чуб, Г. Т. Карчева та ін.; За заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Л. О. Примостки. – К.: КНЕУ, 2007. – 600 с.
 36. Чижевська М. Б. Центральний банк і грошово-кредитна політика: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни за кредитно-модульною системою організації навчального процесу для студентів спеціальності «Фінанси» і «Банківська справа» [Електронний ресурс] / М. Б. Чижевська, Л. В. Левченко, О. С. Вовченко. – Полтава: ПУЕТ, 2012. – Режим доступу: Електронний читальний зал ПУЕТ.

